A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2025. augusztus 1.*

[A 2025. október 27-i végzéssel kijavított szöveg]

„Előzetes döntéshozatal – A tagállam felelőssége az uniós jog megsértése esetén – Kellően súlyos megsértés – Menekültpolitika – 2013/33/EU irányelv – A nemzetközi védelmet kérelmezők befogadására vonatkozó szabályok – Ideiglenes vagy nemzetközi védelmet kérelmezők jelentős beáramlása – A befogadás anyagi feltételeihez való hozzáférés hiánya – Alapszükségletek – A szálláslehetőségek ideiglenes kimerülése”

A C-97/24. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a High Court (felsőbíróság, Írország) a Bírósághoz 2024. február 6-án érkezett, 2024. február 1-jei határozatával terjesztett elő az

S. A.,

R. J.

és

a **Minister for Children, Equality, Disability, Integration and Youth**,

Ireland,

az **Attorney General**

között,

a **United Nations High Commissioner for Refugees**

részvételével folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács),

tagjai: C. Lycourgos tanácselnök (előadó), K. Lenaerts, a Bíróság elnöke, a harmadik tanács bírájaként eljárva, S. Rodin, O. Spineanu-Matei és N. Fenger bírák,

főtanácsnok: L. Medina,

* Az eljárás nyelve: angol.

hivatalvezető: R. Stefanova-Kamisheva tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2025. február 6-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– S. A. képviseletében C. O'Dwyer SC, C. Smith BL, és K. Mannion solicitor,

– [A 2025. október 27-i végzéssel kijavítva] R. J. képviseletében P. Brazil SC, L. Frawley BL, G. Tierney BL, és J. Watters solicitor,

– a Minister for Children, Equality, Disability, Integration and Youth, Ireland és az Attorney General képviseletében M. Browne Chief State Solicitor, A. Joyce és J. Lynch, meghatalmazotti minőségben, segítőik: D. Conlan Smyth SC, J. Doherty SC, J. P. Gallagher BL, és A. McMahon BL,

– a United Nations High Commissioner for Refugees képviseletében M. Demetriou KC, B. Hoorelbeke advocaat, és S. A. Love BL,

– az olasz kormány képviseletében G. Palmieri, S. Fiorentino és A. Giovannini, meghatalmazotti minőségben, segítőjük: P. Gentili avvocato dello Stato,

– az Európai Bizottság képviseletében F. Erlbacher, F. Ronkes Agerbeek és J. Tomkin, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2025. április 10-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a nemzetközi védelmet kérelmezők befogadására vonatkozó szabályok megállapításáról szóló, 2013. június 26-i 2013/33/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek (HL 2013. L 180., 96. o.) és az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 1. cikkének megsértése miatt fennálló tagállami felelősség megállapításának feltételeire vonatkozik.

2 E kérelmet az egyrészről az S. A. és R. J., illetve másrészről a Minister for Children, Equality, Disability, Integration and Youth (gyermekügyi, esélyegyenlőségi, fogyatékkal élőkért felelős, integrációs és ifjúságért felelős miniszter, Írország, a továbbiakban: miniszter), Ireland (Írország) és az Attorney General (főügyész, Írország) között folyamatban lévő két jogvita keretében terjesztették elő, amelyek tárgyát olyan károk megtérítése iránti kérelmek képezik, amelyeket S. A. és R. J. amiatt szenvedett el, hogy a nemzetközi védelem iránti kérelmük Írországban történő benyújtását követően nem biztosítottak számukra az alapszükségleteiknek megfelelő szállást, étkezést, vizet és egyéb anyagi befogadási feltételeket.

Jogi háttér

Az uniós jog

3 A 2013/33 irányelv (11) preambulumbekezdésének szövege a következő:

„Meg kell állapítani a kérelmezők befogadásának azon szabályait, amelyek elengedők ahhoz, hogy számukra méltó életszínvonalat, illetve valamennyi tagállamban az annak életfeltételeihez hasonló megélhetési feltételeket biztosítsanak.”

4 Ezen irányelv „Fogalommeghatározások” címet viselő 2. cikke szerint:

„Ezen irányelv alkalmazásában:

[…]

g) »a befogadás anyagi feltételei«: azok a befogadási feltételek, amelyek a természetben, illetve pénzjuttatás vagy utalvány formájában nyújtott szállást, étkezést és ruházatot, vagy e három kombinációját, illetve a napi szükségleteket fedező juttatást jelentik;

[…]”

5 Az említett irányelvnek „A befogadás anyagi feltételeire és az egészségügyi ellátásra vonatkozó általános szabályok” című 17. cikke a következőket írja elő:

„(1) A tagállamok biztosítják, hogy a befogadás anyagi feltételei a nemzetközi védelem iránti kérelmük benyújtása időpontjában a kérelmezők rendelkezésére álljanak.

(2) A tagállamok biztosítják, hogy a befogadás anyagi feltételei olyan megfelelő életszínvonalat biztosítanak a kérelmezők számára, amely garantálja alapszükségleteiket és óvja testi és szellemi egészségüket.

A tagállamok ezt az életszínvonalat biztosítják a 21. cikk szerinti kiszolgáltatott helyzetben lévő személyek egyedi helyzetében, valamint az őrizetben tartott személyek viszonylatában.

(3) A tagállamok a befogadás valamennyi vagy egyes anyagi feltételeit és az egészségügyi ellátást ahhoz a feltételhez köthetik, hogy a kérelmezők ne rendelkezzenek kellő fedezettel az egészségi állapotuknak megfelelő és az alapszükségleteiket biztosító életszínvonal megteremtéséhez.

[…]

(5) Amennyiben a tagállamok pénzbeli juttatások vagy utalványok formájában biztosítják a befogadás anyagi feltételeit, azok összegét az érintett tagállam által – jogilag vagy a gyakorlatban – az adott állam állampolgárai megfelelő életszínvonalának biztosítására meghatározott szint(ek) alapján kell meghatározni. A tagállamok e tekintetben az állampolgárokhoz képest kevésbé kedvező bánásmódban részesíthetik a kérelmezőket, különösen akkor, ha az anyagi támogatást részben természetben nyújtják, vagy ha az állampolgárok esetében alkalmazott szint(ek) célja az, hogy számukra az ezen irányelvben a kérelmezők esetében előírtnál magasabb életszínvonalat biztosítsanak.”

6 Ugyanezen irányelvnek „A befogadás anyagi feltételeinek részletes szabályai” címet viselő 18. cikke az (1) és a (9) bekezdésében a következőket írja elő:

„(1) Amennyiben a szállást természetben biztosítják, annak az alábbi formák egyikében vagy azok kombinálásával kell történnie:

a) a kérelmezők elszállásolására szolgáló épületek a határon vagy tranzitzónában benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelem vizsgálata alatt;

b) megfelelő életszínvonalat biztosító befogadó állomások;

c) magánházak, lakások, szállodák, vagy a kérelmezők elszállásolására átalakított más épületek.

[…]

(9) Kellően indokolt esetekben, a tagállamok kivételesen e cikk rendelkezéseitől eltérő anyagi befogadási feltételeket is előírhatnak a lehető legrövidebb észszerű időtartamig, ha:

[…]

b) a rendelkezésre álló szokásos szálláslehetőségek ideiglenesen kimerültek.

Ezen eltérő feltételek minden esetben kiterjednek az alapszükségletekre.”

Az ír jog

7 A European Communities (Reception Conditions) Regulations 2018 (az Európai Közösségekről [befogadási feltételek] szóló 2018. évi rendelet) 1. cikke előírja, hogy a befogadás anyagi feltételei a következők:

„a) természetben nyújtott szállás, étkezés és kapcsolódó kedvezmények,

b) napi szükségleteket fedező juttatás, valamint

c) pénzjuttatás formájában nyújtott ruházat […]”

8 E cikk azt is pontosítja, hogy „a »napi szükségleteket fedező juttatás« az anyagi befogadási feltételek azon része, amely […] a kedvezményezett részére eseti személyes kiadások fedezésére heti rendszerességgel kifizetett pénzösszeget jelent”.

9 E rendelet 4. cikke a következőképpen rendelkezik

„(1) A kedvezményezett – a jelen rendelet rendelkezéseinek sérelme nélkül – akkor jogosult arra, hogy a befogadás anyagi feltételeiben részesüljön, ha nem rendelkezik a megfelelő életszínvonalhoz szükséges forrásokkal.

[…]

(5) A [miniszter] kivételesen és a (6) bekezdés sérelme nélkül a befogadás anyagi feltételeit a jelen rendeletben előírttól eltérő módon biztosíthatja a következő esetekben:

a) a kedvezményezett sajátos szükségleteit értékelni kell, vagy

b) a szokásosan rendelkezésre álló szálláslehetőségek ideiglenesen kimerültek.

(6) Az (5) bekezdésben engedélyezett anyagi befogadási feltételek megteremtésének

a) a lehető legrövidebb időtartamúnak kell lennie, és

b) meg kell felelnie a kedvezményezett alapszükségleteinek."

Az alapeljárások és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

10 S. A. afgán állampolgár és R. J. indiai állampolgár 2023. február 15-én, illetve március 20-án nemzetközi védelem iránti kérelmet nyújtott be Írországban.

11 Az ír hatóságok mindkettőjüknek egy 25 eurós utalványt adtak. E hatóságok ugyanakkor, mivel a menedékkérők befogadóállomásain nem volt szabad férőhely, úgy vélték, hogy nem tudnak S. A és R. J. számára szállást biztosítani, jóllehet Írországban rendelkezésre álltak egyéni, ideiglenes jellegű szállások. S. A. és R. J., mivel ilyen befogadóállomáson nem kaptak szállást, a nemzetközi védelem iránti kérelmeik benyújtásának időpontjában nem voltak jogosultak az ír jog által a nemzetközi védelmet kérelmezők számára előírt, napi szükségleteket fedező juttatásra.

12 S. A. és R. J. Dublinban (Írország) az utcán, vagy alkalmanként ideiglenes szálláshelyeken aludt. Közölték, hogy nem mindig állt rendelkezésükre megfelelő élelmiszer az éhségük csillapítására, nem volt lehetőségük a tisztálkodásra, és az életkörülményeik, valamint a velük szemben elkövetett erőszak miatt szorongó lelkiállapotba kerültek. S. A. ezenfelül bizonyos sürgősségi orvosi ellátásban kellett, hogy részesüljön.

13 S. A. és R. J. a kiszolgáltatott helyzetük elismerését kérték az ír hatóságoktól, ez azonban nem járt sikerrel. A napi szükségleteket fedező juttatásra való jogosultság feltételeinek változását követően S. A. és R. J. 2023. április 5-én, illetve 20-án a nemzetközi védelem iránti kérelmük benyújtásának időpontjára visszamenőleges hatállyal heti 38,80 euró összegű juttatásban részesültek. Ezenfelül további eseti szükségletek fedezésére szolgáló juttatásokat is biztosítottak a számukra.

14 S. A. és R. J. 2023. április 27-én, illetve 2023. május 22-én kapott szállást.

15 Ezt követően S. A. és R. J. a kérdést előterjesztő bíróság, azaz, a High Court (felsőbíróság, Írország) előtt keresetet indított a miniszter és a legfőbb ügyész ellen az őket amiatt ért kár megtérítése iránt, hogy nem biztosítottak a számukra az alapszükségleteiknek megfelelő szállást, étkezést, vizet és egyéb anyagi befogadási feltételeket.

16 E bíróság előtt a miniszter és a legfőbb ügyész nem vitatja, hogy meg kell állapítani a 2013/33 irányelvet és a Charta 1. cikkét végrehajtó nemzeti szabályok megsértését, mivel S. A. és R. J. számára több héten keresztül nem biztosították a befogadás anyagi feltételeit.

17 Ugyanakkor arra hivatkoznak, hogy mivel e jogsértést *vis maior* okozta, az az 1991. november 19-i Francovich és társai ítéletből (C-6/90 és C-9/90, EU:C:1991:428), valamint az 1996. március 5-i Brasserie du pêcheur és Factortame ítéletből (C-46/93 és C-48/93, EU:C:1996:79) eredő ítélkezési gyakorlat értelmében véve nem tekinthető „kellően súlyosnak” ahhoz, hogy megalapozhassa a kártérítést.

18 A miniszter és a legfőbb ügyész – a pénzügyi források hiányára való hivatkozás nélkül – azzal érvel, hogy a nemzetközi védelmet kérelmezők szálláslehetőségei Írországban kimerültek azt követően, hogy e tagállamba példátlan számú, ideiglenes vagy nemzetközi védelmet kérelmező harmadik országbeli állampolgár érkezett. Az említett tagállamban nemzetközi védelmet kérő, kiszolgáltatottnak nem minősülő nőtlen felnőtt férfiak számára ezért négy és fél hónapon keresztül nem kínáltak szállást. Az ír hatóságok mindazonáltal minden észszerű erőfeszítést megtettek e személyek elszállásolásának biztosítása és egyéb befogadási szükségleteik kielégítése érdekében. Így az uniós jognak az alapügy tárgyát képező megsértése nem volt szándékos.

19 S. A. és R. J. mindenekelőtt azt állítja, hogy amennyiben valamely irányelv rendelkezéseit a 2013/33 irányelv releváns rendelkezéseihez hasonlóan kógens módon fogalmazzák meg, az uniós jog az e rendelkezésekben foglalt kötelezettségeket megsértő tagállam szigorú felelősségét írja elő. Ezenfelül abszolút alapvető jog megsértésének kimentése érdekében *vis maiorra* nem lehet hivatkozni. Végül az ír hatóságok a jelen ügyben nem fogadták el a nemzetközi védelmet kérelmezők alapszükségleteinek kielégítéséhez szükséges valamennyi intézkedést, és politikai döntést hoztak arra vonatkozóan, hogy a szálláshelyek általános elosztására összpontosítanak.

20 A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy egy 2020-ban közzétett jelentés megállapította, hogy Írországban úgy kell megtervezni a nemzetközi védelmet kérelmezők befogadását, hogy évente hozzávetőleg 3500 új kérelemmel kell számolni. Ukrajnának az Orosz Föderáció általi megszállását követően, 2022. február és 2023. május között azonban közel 100 000 ideiglenes vagy nemzetközi védelmet kérelmező harmadik országbeli állampolgár érkezett Írországba, és az ír hatóságoknak közülük több mint 80 000 személyt kellett elszállásolniuk. E bíróság úgy véli, hogy bár ezen események bekövetkezése természetesen nem volt előre látható, annak szükségessége, hogy állandóan kiegészítő szálláshelyekkel rendelkezzenek, bizonyos idő elteltével már előre láthatóvá vált. Ily módon elvárható lett volna az ír hatóságoktól, amelyek elegendő pénzügyi forrással rendelkeznek, hogy – amellett, hogy középtávon a kollektív szálláshelyekre vonatkozó megoldást keresnek – erőfeszítéseket tegyenek annak érdekében, hogy az érintett személyek számára magánszálláshelyet találjanak szállásutalvány kiállítása, vagy a napi szükségleteket fedező juttatást meghaladó pénzügyi támogatás nyújtása, vagy sürgősségi menedékhelyek kialakítása útján.

21 E tényezőkre és a Bíróság ítélkezési gyakorlatára tekintettel a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy lehet-e hivatkozni *vis maiorra* annak érdekében, hogy Írország az alapügyekben mentesüljön a felelősség alól.

22 E körülmények között a High Court (felsőbíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Amennyiben a »vis maior« nem szerepel védekezésként a szóban forgó irányelvben vagy végrehajtási rendeletben, akkor is alkalmazható-e e védekezés [az 1991. november 19-i Francovich és társai ítélet (C-6/90 és C-9/90, EU:C:1991:428)] szerinti, olyan uniós jogi kötelezettség megsértése miatti kártérítési keresettel szemben, amely a Charta 1. cikkében

foglalt, emberi méltósághoz való alapvető jogból eredő jogokat biztosít a magánszemélyek számára (akár a Brasserie du Pêcheur és Factortame (C-46/93 és C-48/93, EU:C:1996:79) teszt második eleme szerinti védekezésként, akár másként)?

2) Az első kérdésre adott igenlő válasz esetén melyek e *vis maior* védekezés feltételei és megfelelő terjedelme?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

23 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a nemzeti bíróságok és a Bíróság között az EUMSZ 267. cikkel bevezetett együttműködés keretében a Bíróság feladata, hogy a nemzeti bíróságnak az előtte folyamatban lévő ügy eldöntéséhez hasznos választ adjon. Erre tekintettel a Bíróságnak adott esetben át kell fogalmaznia az elé terjesztett kérdéseket. E tekintetben a Bíróságnak kell a nemzeti bíróság által szolgáltatott információk összessége, és különösen az előzetes döntéshozatalra utaló végzés indokolása alapján meghatározni az uniós jog azon rendelkezéseit, amelyeknek az értelmezése a jogvita tárgyára figyelemmel szükséges (lásd: 1997. július 17-i Krüger ítélet, C-334/95, EU:C:1997:378, 22. és 23. pont; 2025. február 25-i Alphabet és társai ítélet, C-233/23, EU:C:2025:110, 33. pont).

24 A jelen ügyben az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy az alapeljárásokban nem vitatott, hogy az ír hatóságok azáltal, hogy az alapeljárás felperesei számára több héten keresztül nem biztosították a befogadásnak a 2013/33 irányelvben előírt anyagi jogi feltételeit, megsértették az ezen irányelvből eredő kötelezettségeiket.

25 Ebben az összefüggésben az e kérelemben szereplő információkból kitűnik, hogy az előterjesztett kérdések kizárólag arra irányulnak, hogy a kérdést előterjesztő bíróság határozhasson az ír hatóságok azon érvéről, amely szerint az e tekintetben fennálló felelősségük a kártérítési kereset keretében *vis maior* bekövetkezése miatt kizárható. E hatóságok konkrétabban tehát arra hivatkoznak, hogy abban az időszakban, amikor az alapeljárás felperesei a nemzetközi védelem iránti kérelmeiket benyújtották, a nemzetközi védelmet kérelmezők számára Írországban szokásosan rendelkezésre álló szálláslehetőségek kimerültek azt követően, hogy e tagállamba példátlan számú, ideiglenes vagy nemzetközi védelmet kérelmező harmadik országbeli állampolgár érkezett, ami előreláthatatlan és elháríthatatlan volt. Ezzel szemben az említett hatóságok nem állítják, hogy objektíve akadályozva voltak abban, hogy a befogadásnak ez e harmadik országbeli állampolgárok alapszükségleteit fedező anyagi feltételeit biztosítsák.

26 E tényezőkre tekintettel meg kell állapítani, hogy az előterjesztő bíróság a kérdéseivel, amelyeket együttesen kell vizsgálni, lényegében arra vár választ, hogy az uniós jogot úgy kell-e értelmezni, hogy az olyan tagállam, amely egy nemzetközi védelmet kérelmező személy számára több héten keresztül nem biztosította a 2013/33 irányelvben előírt anyagi befogadási feltételekhez való hozzáférést, mentesülhet az uniós jog alapján fennálló felelőssége alól a nemzetközi védelmet kérelmezők számára a területén szokásosan rendelkezésre álló szálláslehetőségek amiatti ideiglenes kimerülésére hivatkozva, hogy ideiglenes vagy nemzetközi védelmet kérő harmadik országbeli állampolgárok olyan beáramlására került sor, amely jelentős és hirtelen jellege miatt előreláthatatlan és elháríthatatlan volt.

27 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az uniós jognak a valamely tagállam általi felróható megsértése miatt sérelmet szenvedett magánszemélyek három feltétel együttes fennállásakor rendelkeznek kártérítéshez való joggal, nevezetesen, ha a megsértett uniós jogi szabály célja, hogy

a magánszemélyek számára jogokat keletkeztessen, e szabály megsértése kellően súlyos, és fennáll a közvetlen okozati összefüggés e jogsértés és a magánszemélyek kára között (lásd ebben az értelemben: 1996. március 5-i Brasserie du pêcheur és Factortame ítélet, C-46/93 és C-48/93, EU:C:1996:79, 51. pont; 2022. december 22-i Ministre de la Transition écologique és Premier ministre [Levegőszennyezéssel kapcsolatos állami felelősség] ítélet, C-61/21, EU:C:2022:1015, 44. pont).

28 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy nem vitatott, hogy a 2013/33 irányelvnek a befogadás anyagi feltételeire vonatkozó rendelkezései jogokat keletkeztetnek az e rendelkezések hatálya alá tartozó nemzetközi védelmet kérelmezők számára, és hogy az előterjesztett kérdések nem az e rendelkezéseknek az ír hatóságok általi megsértése és az alapeljárások felperesei által elszenvedett kár közötti közvetlen okozati összefüggés fennállására vonatkoznak. Mivel e kérdések a jelen ítélet előző pontjában említett feltételek közül tehát csak a másodikat érintik, emlékeztetni kell arra, hogy annak meghatározása érdekében, hogy fennáll-e az uniós jog kellően súlyos megsértése, a kártérítési kérelmet elbíráló nemzeti bíróságnak figyelembe kell vennie az elé terjesztett helyzetet jellemző valamennyi tényezőt. Az e tekintetben figyelembe vehető körülmények között szerepel többek között a megsértett szabály egyértelműségének és pontosságának foka, a megsértett szabály által a nemzeti hatóságok részére biztosított mérlegelési jogkör terjedelme, a kötelezettségszegés vagy a károkozás szándékos vagy gondatlan jellege, az esetleges jogi tévedés menthetősége vagy ennek hiánya, valamint az a körülmény, hogy egy európai uniós intézmény magatartása adott esetben hozzájárulhatott-e az uniós joggal ellentétes nemzeti intézkedések vagy gyakorlat elfogadásához vagy fenntartásához (lásd ebben az értelemben: 2019. július 29-i Hochtief Solutions Magyarországi Fióktelepe ítélet, C-620/17, EU:C:2019:630, 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

29 E tekintetben a Bíróság konkrétan kifejtette, hogy az uniós jog megsértése akkor kellően súlyos, ha valamely tagállam nyilvánvalóan és súlyosan túllépte a hatásköreinek gyakorlására vonatkozó korlátokat, és olyan helyzetben, amikor az érintett tagállam jelentősen korlátozott mérlegelési mozgástérrel rendelkezik – vagy akár nem is áll fenn ilyen mozgástere –, az uniós jog puszta megsértése elegendő lehet az uniós jog ilyen megsértésének megállapításához (lásd ebben az értelemben: 1996. május 23-i Hedley Lomas ítélet, C-5/94, EU:C:1996:205, 28. pont; 1999. június 15-i Rechberger és társai ítélet, C-140/97, EU:C:1999:306, 50. pont).

30 Mindenesetre az uniós jog megsértése kellően súlyos akkor, ha az a Bíróság e tárgyban kialakított ítélkezési gyakorlatának nyilvánvaló figyelmen kívül hagyásával történt (lásd ebben az értelemben: 2019. július 29-i Hochtief Solutions Magyarországi Fióktelepe ítélet, C-620/17, EU:C:2019:630, 43. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

31 Bár főszabály szerint a nemzeti bíróságoknak kell megállapítaniuk, hogy az uniós jog megsértéséért fennálló tagállami felelősség beállásának feltételei teljesülnek-e, a Bíróság meghatározhat bizonyos körülményeket, amelyeket e bíróságoknak az értékelésük során figyelembe kell venniük (lásd ebben az értelemben: 1996. március 26-i British Telecommunications ítélet, C-392/93, EU:C:1996:131, 41. pont; 2001. január 18-i Stockholm Lindöpark ítélet, C-150/99, EU:C:2001:34, 38. pont).

32 Ennek keretében meg kell állapítani, hogy a 2013/33 irányelv 17. cikkének (1) bekezdése szerint a tagállamok biztosítják, hogy a befogadás anyagi feltételei a nemzetközi védelem iránti kérelmük benyújtása időpontjában a kérelmezők rendelkezésére álljanak.

33 Ezen irányelv 2. cikkének g) pontjából következik, hogy a befogadás anyagi feltételei a természetben, illetve pénzjuttatás vagy utalvány formájában nyújtott szállást, étkezést és ruházatot, vagy e három kombinációját, illetve a napi szükségleteket fedező juttatást jelentik.

34 Bármi is legyen e feltételek biztosításának a tagállam által választott módja, az említett irányelv 17. cikkének (2) bekezdése megköveteli, hogy az említett feltételek olyan megfelelő életszínvonalat biztosítsanak a kérelmezők számára, amely garantálja alapszükségleteiket és óvja testi és szellemi egészségüket. Ugyanezen irányelv 17. cikkének (3) bekezdése mindazonáltal lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy e feltételek közül valamennyit vagy egyeseket és az egészségügyi ellátást ahhoz a feltételhez kössék, hogy a kérelmezők ne rendelkezzenek kellő fedezettel az egészségi állapotuknak megfelelő és az alapszükségleteiket biztosító életszínvonal megteremtéséhez.

35 Ezenkívül a 2013/33 irányelv 17. cikkének (5) bekezdése úgy rendelkezik, hogy amennyiben a tagállamok pénzbeli juttatások vagy utalványok formájában biztosítják a befogadás anyagi feltételeit, azok összegét az érintett tagállam által az adott állam állampolgárai megfelelő életszínvonalának biztosítására megállapított szint(ek) alapján kell meghatározni, és a nemzetközi védelmet kérelmezők számára biztosítható az ezen állampolgároknak nyújtottnál kedvezőtlenebb bánásmód. E tekintetben a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy az ilyen pénzbeli juttatások vagy utalványok összegének elegendőnek kell lennie a nemzetközi védelmet kérelmezők méltó és egészségi állapotuknak megfelelő, alapszükségleteiket kielégítő életszínvonalának biztosításához, lehetővé téve számukra, hogy rendelkezzenek szálláshellyel, adott esetben magánszállás bérlete útján (lásd, analógia útján: 2014. február 27-i Saciri és társai ítélet, C-79/13, EU:C:2014:103, 42. pont).

36 Amennyiben valamely tagállam a szállás természetbeni biztosítása mellett dönt, főszabály szerint meg kell felelnie a 2013/33 irányelv 18. cikkének (1)–(8) bekezdésében meghatározott számos konkrét követelménynek. Ugyanakkor ezen irányelv 18. cikke (9) bekezdésének b) pontja lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy abban az esetben, ha a szokásosan rendelkezésre álló szálláslehetőségek ideiglenesen kimerültek, kivételesen és kellően indokolt esetekben az e 18. cikk rendelkezéseitől eltérő anyagi befogadási feltételeket írjanak elő a lehető legrövidebb észszerű időtartamig. Az említett irányelv 18. cikke (9) bekezdésének utolsó mondata azonban előírja, hogy e feltételeknek minden esetben ki kell terjedniük az érintett személyek alapszükségleteire.

37 Függetlenül attól, hogy a tagállam a 2013/33 irányelv 17. és 18. cikkében előírt különböző lehetőségek közül melyeket választja, a Bíróságnak a menedékkérők befogadása minimumszabályainak megállapításáról szóló, 2003. január 27-i 2003/9/EK tanácsi irányelvre (HL 2009. L 31., 18. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 101. o.) vonatkozó ítélkezési gyakorlatából, amelynek tanulságai e tekintetben a 2003/9 irányelvet átdolgozó 2013/33 irányelv tekintetében is relevánsak, az következik, hogy ezen irányelvek általános rendszerével, valamint az alapvető jogok tiszteletben tartásával, és különösen a Charta 1. cikkében foglalt követelményekkel, amelyek szerint az emberi méltóságot tiszteletben kell tartani és védeni kell, ellentétes, ha a nemzetközi védelmet kérelmező személyt – akár ideiglenesen is – megfosztják az említett irányelvekben foglalt minimumszabályok által biztosított védelemtől (lásd ebben az értelemben: 2012. szeptember 27-i Cimade és GISTI ítélet, C-179/11, EU:C:2012:594, 56. pont; 2014. február 27-i Saciri és társai ítélet, C-79/13, EU:C:2014:103, 35. pont).

38 Komkrétabban, a nemzetközi védelmet kérelmezők befogadására szolgáló hálózatok telítettsége nem igazolhatja az e kérelmezők befogadására vonatkozóan az uniós jog által megállapított minimumszabályoktól való eltérést (lásd analógia útján: 2014. február 27-i Saciri és társai ítélet, C-79/13, EU:C:2014:103, 50. pont).

39 A 2013/33 irányelv 17. és 18. cikkében foglalt szabályok együttes értelmezéséből az következik, hogy egy tagállam a területén a nemzetközi védelmet kérelmezők számára szokásosan rendelkezésre álló szálláslehetőségek ideiglenes kimerülése esetén a tagállam két lehetőség közül választhat.

40 Először is, amennyiben az ezen irányelv 18. cikkének (9) bekezdésében foglalt feltételek teljesülnek, az érintett tagállam dönthet úgy, hogy természetben biztosít szállást, anélkül hogy köteles lenne tiszteletben tartani az e 18. cikkben foglalt valamennyi követelményt, de mindenképpen fedezve az érintett személyek alapszükségleteit.

41 Másodszor, ha e tagállam a befogadás anyagi feltételeit már nem kívánja természetben biztosítani, vagy ez már nem lehetséges, e feltételeket olyan összegű pénzjuttatások vagy utalványok formájában kell nyújtania, amely elegendő a nemzetközi védelmet kérelmezők alapszükségleteinek biztosításához, a méltó és egészséges életszínvonalat is beleértve (lásd, analógia útján: 2014. február 27-i Saciri és társai ítélet, C-79/13, EU:C:2014:103, 48. pont).

42 Ebből következik, hogy bár a tagállamok bizonyos mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek a befogadás általuk biztosított anyagi feltételei formájának és pontos szintjének meghatározását illetően, e mérlegelési mozgástér nyilvánvaló és súlyos túllépése nélkül, valamint a Bíróság ítélkezési gyakorlatának nyilvánvaló figyelmen kívül hagyása nélkül nem tagadhatják meg – még ideiglenesen sem –, hogy olyan anyagi befogadási feltételeket biztosítsanak, amelyek fedezik az olyan nemzetközi védelmet kérelmező személy alapszükségleteit, aki nem rendelkezik kellő fedezettel az egészségi állapotának megfelelő és az alapszükségleteit biztosító életszínvonal megteremtéséhez, a szálláshoz való hozzáférést is ideértve.

43 Következésképpen úgy tűnik, hogy az ilyen megtagadás a jelen ítélet 27. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlat értelmében az uniós jog kellően súlyos megsértésének minősül, még akkor is, ha arra olyan helyzetben kerül sor, amelyben a nemzetközi védelmet kérelmezők számára az érintett tagállam területén szokásosan rendelkezésre álló szálláslehetőségek ideiglenesen kimerültek.

44 Ebben a kontextusban azonban a kérdést előterjesztő bíróság kérdéseire tekintettel meg kell határozni, hogy az a körülmény, hogy a szálláslehetőségek ilyen ideiglenes kimerülését – amint azt Írország állítja – az ideiglenes vagy nemzetközi védelmet kérő harmadik országbeli állampolgárok előreláthatatlan és elháríthatatlan, jelentős és hirtelen beáramlása okozta, lehetővé teszi-e a jelen ítélet 42. pontjában felidézett kötelezettségeit megsértő tagállam számára, hogy mentesüljön az uniós jog alapján fennálló felelőssége alól.

45 E tekintetben hangsúlyozni kell egyrészt, hogy a nemzetközi védelmet kérelmezők számára szokásosan rendelkezésre álló szálláslehetőségek ideiglenes kimerülése – bármi legyen is annak az oka – önmagában nem jelenti azt, hogy a befogadás anyagi feltételeinek pénzbeli juttatások vagy utalványok formájában történő biztosítása, amely a tagállamok számára a 2013/33 irányelv alapján fennálló kötelezettségeik teljesítésére nyitva álló egyik lehetőség, különleges nehézségekbe ütközne, vagy *a fortiori* lehetetlennek bizonyulna.

46 Másrészt, amennyiben az érintett tagállam természetben kívánja biztosítani a befogadás anyagi feltételeit, a jelen ítélet 36. pontjából kitűnik, hogy az uniós jogalkotó ezen irányelv 18. cikke (9) bekezdésének b) pontjában olyan, eltérést engedő rendszert vezetett be, amely – bizonyos feltételek mellett – a szokásosan rendelkezésre álló szálláslehetőségek ideiglenes kimerülése esetén alkalmazandó, és körülhatárolta ezen eltérés módjait. E jogalkotó többek között olyan eredménykötelezettséget írt elő a tagállamok számára, amely arra irányul, hogy az érintett nemzetközi védelmet kérelmezők számára „minden esetben” biztosítsák alapszükségleteik fedezését, kizárva tehát azt, hogy az ezen eltérést engedő rendszert végrehajtó tagállamok mentesülhessenek az e célból szükséges garanciák nyújtása alól.

47 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a 2013/33 irányelv 18. cikke (9) bekezdése b) pontjának szövege nem tartalmaz olyan utalást, amely alátámasztaná, hogy alkalmazását mellőzni kellene, ha a szokásosan rendelkezésre álló szálláslehetőségek ideiglenes kimerülése ideiglenes vagy nemzetközi védelmet kérő harmadik országbeli állampolgárok jelentős és hirtelen, előreláthatatlan és elháríthatatlan beáramlásának a következménye.

48 Ezenkívül e rendelkezés kifejezetten előírja egyrészt azt, hogy az abban bevezetett eltéréssel csak „kellően indokolt esetekben” és „kivételesen” lehet élni, és másrészt azt, hogy az ennek keretében elfogadott intézkedéseket „a lehető legrövidebb észszerű időtartamig” kell alkalmazni.

49 A 2013/33 irányelv 18. cikke (9) bekezdése b) pontjának alkalmazására vonatkozó kumulatív követelményekre tekintettel meg kell állapítani, hogy az e rendelkezéssel bevezetett, eltérést engedő rendszer akkor alkalmazandó, ha a nemzetközi védelmet kérelmezők számára szokásosan rendelkezésre álló szálláslehetőségek ideiglenes kimerülését egy észszerűen gondos tagállam objektíve nem tudta elkerülni. Következésképpen ezen eltérést engedő rendszert – amint arra a főtanácsnok az indítványának a 44. pontjában rámutatott – többek között azokban az esetekben kell alkalmazni, amelyekben a szokásosan rendelkezésre álló szálláslehetőségek ideiglenes kimerülése az ideiglenes vagy nemzetközi védelmet kérő harmadik országbeli állampolgárok jelentős és hirtelen, előreláthatatlan és elháríthatatlan beáramlásának következménye.

50 A Bíróság egyébiránt már megállapította, hogy az uniós jogalkotó a 2013/33 irányelv 18. cikke (9) bekezdésének elfogadásakor azon helyzet figyelembevételére is ügyelt, ha egy tagállamnak a nemzetközi védelem iránti kérelmek számának igen jelentős növekedésével kell szembenéznie (lásd ebben az értelemben: 2020. december 17-i Bizottság kontra Magyarország [A nemzetközi védelmet kérelmezők befogadása] ítélet, C-808/18, EU:C:2020:1029, 222. és 223. pont), amely előreláthatatlan és elháríthatatlan lehet (lásd ebben az értelemben: 2017. szeptember 6-i Szlovákia és Magyarország kontra Tanács ítélet, C-643/15 és C-647/15, EU:C:2017:631, 114. pont).

51 Márpedig az olyan helyzetekben, amelyekben az uniós jogalkotó olyan szabályokat fogadott el, amelyek előreláthatatlan vagy elháríthatatlan események vagy más kockázatok felmerülése esetére bizonyos eredménykötelezettségeket előíró szabályozás meghatározására irányulnak, ezen események vagy e kockázat okaitól függetlenül a Bíróság ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy e kötelezettségek nem hagyhatók figyelmen kívül az ilyen események bekövetkezésére vagy a szóban forgó rendszer által érintett kockázatra való hivatkozással (lásd ebben az értelemben: 1999. június 15-i Rechberger és társai ítélet, C-140/97, EU:C:1999:306, 74. és 75. pont; 2023. június 8-i UFCUFC – Que choisir és CLCV ítélet, C-407/21, EU:C:2023:449, 56. és 57. pont).

52 Következésképpen a 2013/33 irányelv 18. cikke (9) bekezdésének b) pontjában megállapított, eltérést engedő rendszer céljának figyelmen kívül hagyásával és e cél hatékony érvényesülésének meghiúsításával járna annak megengedése, hogy valamely tagállam azt, hogy az ezen eltérést

engedő rendszerből eredő kötelezettségeket – és különösen az érintett személyek alapszükségleteinek a „minden esetben” történő fedezésére vonatkozó kötelezettséget – nem alkalmazza, igazolhassa azon esemény bekövetkezésére hivatkozva, amelytől az említett eltérést engedő rendszer alkalmazása függ – amely nevezetesen a nemzetközi védelmet kérelmezők számára szokásosan rendelkezésre álló szálláslehetőségek ideiglenes kimerülése –, és ez akkor is fennáll, ha ezen utóbbi az ideiglenes vagy nemzetközi védelmet kérő harmadik országbeli állampolgárok jelentős és hirtelen, előreláthatatlan és elháríthatatlan beáramlásának a következménye.

53 Ugyanígy nem engedhető meg, hogy az ilyen esemény bekövetkezésére való hivatkozás lehetővé tegye annak megállapítását, hogy a 2013/33 irányelvben előírt kötelezettségek megsértése nem kellően súlyos ahhoz, hogy kártérítéshez való jogot keletkeztessen. Az ilyen megoldás ugyanis azáltal, hogy megfosztja a nemzetközi védelmet kérelmezőket a hatékony bírói jogvédelemük egyik lényeges elemétől, sértené a Charta 18. cikke (9) bekezdése b) pontjának hatékonyságát, és különösen az e kérelmezők alapszükségleteinek fedezésére vonatkozó eredménykötelezettséget, amelyet e rendelkezés ír elő, és amely a Charta 1. cikkében biztosított emberi méltóság tiszteletben tartásának biztosítására irányul.

54 A jelen ügyben egyébiránt meg kell állapítani, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból vagy a Bíróság előtti eljárásból nem tűnik ki, hogy Írország bizonyította volna, hogy az ideiglenes vagy nemzetközi védelmet kérő harmadik országbeli állampolgároknak az általa hivatkozott jelentős beáramlását követően nem tudott a számukra – adott esetben a 2013/33 irányelv 18. cikke (9) bekezdésének b) pontjában előírt eltérés alkalmazásával – az ilyen harmadik országbeli állampolgárok elszállásolására szokásosan alkalmazott rendszeren kívül szállást kínálni, vagy ehelyett a számukra pénzbeli juttatásokat vagy utalványokat nyújtani a méltó életkörülményeik biztosításához.

55 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság ugyanakkor megjegyzi, hogy nem vitatott, hogy az ír hatóságok az alapügyekben elegendő forrással rendelkeztek ahhoz, hogy a nemzetközi védelmet kérelmezők számára biztosítsák a befogadás anyagi feltételeit, és az sem vitatott, hogy Írországban rendelkezésre álltak szálláshelyek.

56 Következésképpen ezen ügyek nem olyan helyzetre vonatkoznak, amelyben megállapított, hogy egy előreláthatatlan és elháríthatatlan esemény bekövetkezése objektíve megakadályozta a tagállamot abban, hogy természetben biztosítsa a befogadás anyagi feltételeit, akár a 2013/33 irányelv 18. cikkének (9) bekezdésében előírt eltérést engedő rendszer alapján, vagy pénzjuttatások vagy utalványok formájában, a jelen ítélet 40. és 41. pontjában felidézett módokon. Ahhoz tehát, hogy a kérdést előterjesztő bíróság el tudja bírálni az alapjogvitákat, nem tűnik szükségesnek annak meghatározása, hogy e tagállam ilyen helyzetben érvényesen hivatkozhat-e *vis maior* bekövetkezésére annak érdekében, hogy mentesüljön az uniós jog alapján fennálló felelőssége alól.

57 A fenti megfontolások összességére tekintettel az előterjesztett kérdésekre azt a választ kell adni, hogy az uniós jogot úgy kell értelmezni, hogy az olyan tagállam, amely egy nemzetközi védelmet kérelmező személy számára több héten keresztül nem biztosította a 2013/33 irányelvben előírt anyagi befogadási feltételekhez való hozzáférést, nem mentesülhet az uniós jog alapján fennálló felelőssége alól a nemzetközi védelmet kérelmezők számára a területén szokásosan rendelkezésre álló szálláslehetőségek amiatti ideiglenes kimerülésére hivatkozva, hogy ideiglenes vagy nemzetközi védelmet kérő harmadik országbeli állampolgárok olyan beáramlására került sor, amely jelentős és hirtelen jellege miatt előreláthatatlan és elháríthatatlan volt.

A költségekről

58 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (harmadik tanács) a következőképpen határozott:

Az uniós jogot úgy kell értelmezni, hogy az olyan tagállam, amely egy nemzetközi védelmet kérelmező személy számára több héten keresztül nem biztosította a nemzetközi védelmet kérelmezők befogadására vonatkozó szabályok megállapításáról szóló, 2013. június 26-i 2013/33/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvben előírt anyagi befogadási feltételekhez való hozzáférést, nem mentesülhet az uniós jog alapján fennálló felelőssége alól a nemzetközi védelmet kérelmezők számára a területén szokásosan rendelkezésre álló szálláslehetőségek amiatti ideiglenes kimerülésére hivatkozva, hogy ideiglenes vagy nemzetközi védelmet kérő harmadik országbeli állampolgárok olyan beáramlására került sor, amely jelentős és hirtelen jellege miatt előreláthatatlan és elháríthatatlan volt.

Aláírások